

7716 NUMARALI DEFTER-İ MÛSİKÎ

Erdal KILIÇ¹

ÖZET

Türk müzik repertuarını oluşturan güftelerin toplandığı eserler güfte mecmuaları olarak isimlendirilmektedirler. Türk müzik eğitiminin kaynaklarından olan ve eski güftelerin günümüze ulaşmasında önemli bir rol oynayan bu mecmuaların sistemli ve ciddi bir şekilde araştırılması ve incelenmesi ise büyük değer taşımaktadır. Zira Türk müziğinin mevcut değeri ancak bulunduğu kaynakların inceleme ve araştırılması, gün yüzüne çıkarılması ile mümkün olacaktır. Konya İl Halk Kütüphanesi'nde 7716 numara ile kayıtlı olan mûsikî defteri de bu amaçla değerlendirilmiştir. Tek nüsha olarak bulunan eser makamlara göre tasnif edilmiş bestelerden oluşmaktadır. Eser, söylenecek sözlerin makamlarla dile getirildiği ve yüzlerce makamıyla bir makam müziği olarak kabul edilen Osmanlı-Türk mûsikîsinin küçük bir yansıması olarak dikkat çekmektedir. Mecmuada Hoca Abdülkadir'in eserlerine öncelikle yer verildiği görülmektedir ki bu durumun müzik geleneğimizin bir tavrı olarak, hocanın üstad kabul edilmesi, müziğimizi ona bağlamanın âdet olması gerçeğinden hareketle yapıldığını göstermektedir. Bu şekilde müellif, mûsikî geleneğimizin bir tavrı olarak eserin başlangıcında Hoca Abdülkadir'e de atıfta bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mûsikî, Makam, Mecmua, Güfte, Türk Müziği Tarihi, Türk Müziği Notaları.

¹ Yrd. Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Türk Müsikîsi Bölümü, rdlkiliç@hotmail.com

DEFTER-I MUSIKI NO#7716

ABSTRACT

The manuscripts including the lyrics forming the repertory of the Turkish music are called as lyric codices. It has a great value to investigate and examine these lyric codices systematically and seriously, which are the sources of Turkish music education, and play an important role in conveying old lyrics to present days. Because the current value of Turkish music will only be possible if it is investigated and searched. Registered with 7716 number in Konya public library, the *Defter-i Mûsikî* has been evaluated for this purpose. This collection has been originally located and constructed by makams that the compositions are classified with them. It attracts an attention as a small reflection of The Ottoman music accepted as a *makam* music with its hundreds of *makams* and the lyrics spoken with *makams*. It can be seen that the works of Hodja Abdulkadir were first placed in the Mecmua. This is due to the tradition of linking music to Hodja Abdulkadir. In this way the author referenced the Hodja Abdulkadir as an attitude of our music tradition at the beginning of the work.

Keywords: Music, Makam, Mecmua, Gufte, History of Turkish Music, Turkish Music Scores.

GİRİŞ

Neyzen Niyazi Sayın'ın "iki ses arasındaki manevi münasebet" olarak ifade ettiği mûsikî; mimari, şiir ve hat sanatı ile birlikte kültür tarihimizin önemli unsurları arasında yer almakta ve mevcut değeri ise ancak bulunduğu kaynakların inceleme ve araştırılması, yani gün yüzüne çıkarılması ile mümkün olmaktadır. Bu itibarla musiki alanı ve örneklemimizi temsil eden 7716 numaralı eser üzerinden tarihle kurulan ilişki süreklilik vurgusu dahilinde gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı "iki ses arasındaki manevi münasebet"i içinde barındıran düşünce zemininin tarihsel süreç içerisinde aktarım gerçekleştirmiş olduğunu söz konusu eser üzerinden niceliksel yöntemle elde edilmiş verilerin sağlayabileceğinin gündeme alınmasıdır. Çalışma esnasındaki verilerden de anlaşılacağı üzere söz konusu eserdeki birçok *makam*, form ve eser günümüz itibariyle de alandaki ağırlığını hissettirmektedir. Bu meyanda, 7716 nolu eser gibi eski nota ve güftelerin günümüze ulaşmasında önemli bir rol oynayan nota ve güfte mecmualarının sistemli ve ciddi bir şekilde incelenmesi ve araştırılması Türk müzik eğitimi sahasında büyük katkılar sağlayacaktır. Bu amaç doğrultusunda Konya İl Halk Kütüphanesi'nde 7716 numara ile kayıtlı olarak bulunan mûsikî defteri müzik ve kültür tarihimize küçük de olsa bir katkı sağlanması düşüncesi ile ele

alınmaya çalışılmıştır. Çünkü kültür dinamiğini oluşturan mimari, şiir ve güzel sanatlar gibi önemli unsurlar arasında yer alan müzik bu anlamda müzik eğitiminin kaynaklarından olan ve eski nota ve güftelerin günümüze ulaşmasında kayda değer bir rol oynayan mecmualarının sistemli ve ciddi bir tahkik ile araştırılması sayesinde anlaşılıp öğrenilecektir. Çünkü asıl metinler yanında yaprakları arasında görülecek küçük notların dahi çok önemli bilgi ve belge niteliği olarak geçmişe tanıklık edeceği ve yarınlara ışık tutacağı kabul gören bir durumdur.

1. Çalışma Usûlü

Örnekleminiz özelinde gerçekleştirilen niceliksel yöntem, çalışmanın tarihsel sürekliliği göz önünde bulundurmasını gerektirmiştir. Bu, bir bakıma aktarımın sadece nitel veriler dahilinde kendisini göstereceği ve tarihle kurulacak olan ilişkinin bunun üzerinden işletilmesi gerektiği düşüncesine alternatif bir zemin oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmamız, 7716 numaralı eserdeki verileri sayısal sınırlarla belirlemeye ve bu sınırların arasındaki ilişkileri ölçmeye odaklanmıştır. Bu bakımdan sosyal bilim zemininin müsaade ettiği ölçüde verilerle nesnel bir tavır içerisinde ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Bu da, tekil toplumsal ve bireysel örnekler üzerinden doğa bilimlerine koşut genelleme yapabilme potansiyelini gündeme alma zemini sağlamıştır. Böylelikle pozitivist bilim anlayışının mirası üzerinden nedensellik sorusu dahilinde çalışmaya konu olan *makam*, bestekâr, usûl, eser gibi değişkenler söz konusu mûsiki defterinin “ne”liğinin belirlenmesinde başat role sahiptirler. İlk olarak *Defter-i Mûsikî*'nin dijital sayfaları üzerinden varaklama/numaralandırma işlemi yapılmıştır. Buradaki sıra excel programında hazırlanmış ve tabloya aktarılmıştır. Bu aktarımda sırasıyla; bestekâr, eserin adı, makam, form, usûl, sayfa numarası ve TRT Arşivi kayıtlarına girebilmiş olan eserin arşiv numarası için ayrı ayrı sütunlar oluşturuldu. Güftelerin nota üzerinden sağlıklı bir şekilde mısra haline getirilmesi için eserler incelenirken öncelikle Ethem Ruhi Üngör'ün *Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi* adlı çalışmasından güfte kontrolü yapılmıştır. Eğer eserin güftesi antolojide yoksa bu kez TRT Arşivi incelemesi yapılmış ve bu incelemede güfte antolojisi, Aytaç Ergen'in TRT Arşivi Programı güncel nota mecmuası da kullanılmıştır.

Defterdeki bestekârlar listelenirken defterde kayıtlı müzik eserinin bestekârı belirtilmemişse tarafımızdan köşeli parantez ilave edilmiştir.

Bu çalışma araştırma konusu olan Konya İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan 7716 numaralı defterdeki bilgileri günümüz müzikoloji alanına yararlı olacak şekilde değerlendirmekle sınırlıdır.

2016'da yayınlanan müzik bibliyografyası-1 adlı yazma, basma, makale ve tezlerden oluşan yayın incelenmiş, bu makalede ele alınan yazma defter hakkında herhangi bir yayın, araştırma bulunamamıştır. Bu durum makalenin oluşumunda teşvik edici olmuştur.

2. Notalama Sistemi ve Mûsikî Defterlerinin Önemi

Mezopotamya, Anadolu ve Yunan medeniyetlerinin kullanmış oldukları ilk yazılar ve alfabe örnekleri kadar geçmişi eskiye dayanan notalama sistemleri de tarihi vakalarda olduğu gibi, insanların müzik ezgilerini hatırlamak ve kendilerinden sonraki nesillere aktarabilme ihtiyacı üzerine oluşturdukları bir tür yazı şeklidir. Sözlük anlamı “işaret, marka” olarak tanımlanan “nota” kökeni itibari ile Latince'dir. Müzikte herhangi bir müzik sesini yazılı olarak ifade etmek amacı ile kullanılmış olan “nota”, hece, harf ya da farklı şekillerden oluşmuş işaretler olarak değerlendirilmiştir (Karamahmutoğlu, 2002: 905).

19. yüzyılın başlarına gelindiğinde ise modernleşme sürecine girmiş olan Osmanlı Devleti içinde bu amaca uygun olarak Sultan II. Mahmut döneminde Muzika-i Hümâyûn'daki öğrencilere ders vermek amacıyla yurt dışından getirilen yabancı müzik eğitimcileri sayesinde batı porteli notası Osmanlı Türk mûsikîsinde icrâ edilmeye başlanmıştır. Yine bu 20. yüzyıl başlarında kurulan Dârülelhân'dakiler de porteli batı notasını aynen almışlar, fakat notanın soldan sağa doğru kullanılmasına rağmen güftelerin Osmanlıca olması hasebiyle sağdan sola doğru bir heceleme sistemi ile yazım tekniği geliştirmiş ve uygulamışlardır. Ancak bu nota sistemi de Türk müziğindeki zenginliği ifade etmede yetersiz kalmıştır. Bu eksikliği giderme, telafi etme konusunda Hüseyin Sadettin Arel, Suphi Ezgi, Rauf Yekta ve Ali Rıfat Çağatay çalışmalar yapmışlardır.

Bu nota sistemi kullanılmak suretiyle kayıt altına alınan Türk mûsikîsi eserlerinin bulunduğu mûsikî defterleri ve güfte mecmualarının da bu minvalde ele alınması ve incelenmesi müzik ve kültür çalışmaları için önemli ipuçları sunacaktır. Zira bilindiği üzere geleneksel Türk müziği, meşk usûlü ile ustadan çırağa aktarılan bir müzik türü olmasına rağmen nota ve güfte mecmuaları yoluyla günümüze pek çok eser ulaşabilmiştir. Bu durum güftelerin kaydedildiği güfte mecmualarını ve bestelendiği nota defterlerinin değerini daha bir artırmıştır. Çünkü nota ve güfte mecmuaları sadece bestelerin doğru bir şekilde günümüze ulaşmasını temin etmekle kalmayıp, ayrıca güftekar ve bestekârlar hakkında biyografik bilgi vermenin yanında edebiyat ve müzik tarihi bakımından da önemli birer kaynak vazifesi göstermektedirler. Bunların her birinin araştırılması ve incelenmesi sayesinde Türk müziği repertuvarının tespiti ve eserlerin değişime uğrayıp uğramadığı konusunda doğru bilgi ve çıkarımlara ulaşılması mümkün olacaktır.

Aynı zamanda bu yapıtlarda rastlanılan imlâ farklılıkları da mecmua sahibinin kişiliği ve eğitimi, lehçesinin ne olduğu hakkında bilgi verdiği gibi güftelerin hangi yöre insanınca söylendiğini, hatta hangi yüzyılda notaya geçirilip bestelendiğini de göstermesi açısından fikir vermektedir. Ancak bu konuda derinlemesine inceleme yapmak da güftelerin tek kişinin elinden çıkmadığı için sağlıklı sonuçlar vermemektedir.

Osmanlı Türk toplumunun kültürünün önemli bir parçası mahiyetinde olan Türk mûsikîsi medeniyet zemininde gelişmeye elverişli bir ortam yakalayarak medeniyetimizin kurucu klasikleri arasına girmeyi başarmış ve yukarıda da belirtildiği üzere mimari, divan şiiri ve hat sanatı gibi diğer kültür dinamiklerinden de geri kalmamıştır. Ayrıca niteliği bakımından dünyanın tüm ileri müzikleri ile de dikkate değer bir paralellik göstermiştir.

Tüm bunların yanı sıra halk arasında olduğu gibi Osmanlı padişahları ve üst düzey yöneticileri arasında da rağbet gören mûsikî, hem Müslümanlar hem de gayrimüslimler için bütünleştirici bir araç da olmuştur. Türk mûsikîsini benimseyen Yahudi, Rum ve Ermeni cemaatleri içlerinden birçok ünlü mûsikîşinas yetiştirmişlerdir. İcrâcı, bestekâr, nota sistemi kurucusu ve nazariyâtçı olan bu mûsikîşinaslar Türk mûsikîsine ve kültürüne büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Özellikle 18. ve 19. yüzyıllar, hem bu mûsikîşinasların sayısında önemli bir artışın görüldüğü ve hem de Türk müziğinde ağırlıklarını iyice hissettirdikleri zaman dilimleri olmuştur. Rum, Ermeni ve Yahudi asıllı Osmanlı mûsikîşinasları tarihte kendi cemaatlerinin birer üyesi olarak değil, buldukları sanat geleneğinin hafızasında ve yazılı kaynaklarında yaşamışlardır. Örneğin, Osmanlı mûsikî geleneğinde çok önemli bir yere sahip olan ve *Defter-i Mûsikî*'de de kayıtlı olarak bulunan Zaharya, Lavtacı Hristo (Hristaki Kiryazis) ve Civan Ağa (Zivannis Kiryazis) bugün Yunanistan'da değil, Osmanlı müzik tarihinde yaşamaktadırlar. Ayrıca Osmanlı mûsikîsinde yer etmiş önemli Ermeni mûsikîşinaslardan Tatyos Efendi (Tatyos Ekserciyan), Asdik Ağa (Asadur Hamamcıyan) ve Nikogos Ağa'nın da eserleriyle burada yer almaları *Defter-i Mûsikî*'nin değerini göstermesi açısından ayrı bir önem arz etmektedir.

3. Defter-i Mûsikînin Fiziki Tanıtımı

Eserin Adı: Kütüphane fiş ve katalog kaydında eserin adının Konya İl Halk Kütüphanesi'nde BY7716 envanter numarası ve 781 sınıflama numarası ile "*Defter-i Mûsikî*" adı ile kayıtlı olduğu tespit edilmiştir.

Yazarı: Yazarı bilinmemektedir.

Yazılış Tarihi: Eserin yazım tarihi ile ilgili olarak, eserin kendisinde ve eserden bahseden kataloglarda açık bir bilgiye veya görüşe rastlanmamıştır. Ancak defterde eserin başında

ismi yazılı olmasa da “Ey Şuh-i Sertâb Ey Dürr-i nâyâb” dizesi ile başlayan eserin sahibi olarak bilinen bestekâr Lemi Atlı'nın (1869-1945) ölüm tarihi dikkate alındığında defterin takriben 20. yüzyılın ortalarında yazıldığı tahmin edilmektedir.

Nüshaları: Eserin bilinen tek nüshası Konya İl Halk Kütüphanesi'nde BY7716 envanter numarası ve 781 sınıflama numarası ile kayıt altındadır. Eserin dili Osmanlı Türkçesi, yazı türü ise Rika'dır. Ölçüleri 325.260mm x 275.215mm olup kırmızı deri/karton üzerine tuğra/arma filigranı ile kaplı ve ciltli olarak bulunmaktadır. Eser 86 varak(vr.) toplamda 172 sayfadan oluşmakta ve sayfalarda eser yazımının 12 satır üzerine yapıldığı görülmüştür.

Sayfa Düzeni: Defter baş tarafından sonuna doğru ve sonundan baş tarafına doğru iki ayrı sayfa numaralandırması ile muhtemelen kütüphane görevlilerince numaralandırılmıştır. Fakat yapılan inceleme sonucu defterin iç kapağında hemen sonra gelen sayfanın üzerinde bulunan arma filigranının yer aldığı ve sol üst tarafta 1 rakamının bulunduğu sayfadan başlanmak suretiyle yapılmış olan numaralandırma işleminin Türk mûsikî geleneğinde görülen, mûsikî defterlerinde takip edilen, eserlerin tertibatındaki düzen, yani makam ve eser akışı, ayrıca geleneğimizin bir âdeti üzere Hoca Abdülkadir Meragi'nin² eseri ile başlanması (Kılıç, 2013: 52) göz önüne alındığında bu şekilde yapılan numaralandırmanın daha sıhhatli olduğu kanaati kesinlik kazanmıştır.

Bölümleri: Eser, makamlara göre tasnif edilmiş olan bestelerden oluşmaktadır. Makamlara göre tertip edilen mecmuanın peşrev, peşrev semâisi, kâr-ı muhteşem ve kâr ile başlayarak beste, şarkı ve ilâhi formlarında eserler ile kendi içinde belli bir sistematik içerisinde biçimlendirildiği görülmekte ve tertibat yazarının müzik bilgisine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Mecmuada eserlerin başında bestekâr, makam ve usûl adı bilgisi verildiği gibi bazen bestekâr, bazen makam, bazen de usûl kaydının yapılmadığı tespit edilmiştir. Eserin başında isimleri yazılı olmayan bestekârlar ise ilgili güftelerin Ethem Ruhi Üngör'ün *Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi* ve TRT Arşivi'ne bakılması ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

4. Defterin Muhtevası

Söylenecek sözlerin makamlarla dile getirildiği ve yüzlerce makamıyla bir makam müziği olarak kabul edilen Osmanlı mûsikîsinin küçük bir yansıması burada da dikkati çekmektedir.

² Özcan'ın (1988) belirttiğine göre; “Abdülkadir Meragi günümüz İran sınırları içerisinde yer alan Güney Azerbaycan'ın Merâğa şehrinde doğmuştur. Doğum tarihi belli değildir. Zamanının tüm makamlarına vukufu, birkaç yeni usûl tertip edecek ve tüm formlarda olağan üstü besteler yapabilecek derecede kabiliyeti, pek çok musiki âleti, bilhassa ud çalmaktaki mahareti ile dikkat çekmiş ender sanatçılardan biri olduğundan nazariyeci, besteci ve icracı olarak haklı bir şöhret kazanmış olan Meragi 1435'te Herat'ta vefat etmiştir” (s. 243).

Defter 130 adet eserden oluşmaktadır. Bunlardan 18'i saz eseri, 1'i Arapça diğerleri ise Türkçe yazılmış olan sözlü eserlerdir. 130 adet eserden 93 eserin TRT Müzik Arşivi'nde kayıtlarının buldukları ve TRT arşiv numaraları tespit edilmiştir. Aynı zamanda defterdeki 130 adet eserden sadece 17'sinin bestekârı eserin başında yazmakta olup, 113 adet eserin ise bestekârı yazılmamıştır. Bestekârı yazılı olmayan eserlerin de TRT Müzik arşivi araştırması sonucu 70'inin bestekârı tespit edilmiş olup, diğer eserlerin bestekârları bilgisine ulaşılammıştır.

Defterde 17*makam* kullanılmıştır. Bu *makamların* adları alfabetik sırasıyla şu şekildedir: Acemaşîrân, bayâtî, hicâz, hicâzhümâyun, hicâzkâr, hüseyinî, hüzzâm, ferahnâk, karcıgar, kürdîlihicâzkâr, nihâvend, râst, sabâ, sûznâk, şevkefzâ, uşşâk, yegâh. Bu *makamlardan* yoğun olarak râst (25 adet), hicâz (15 adet) ve uşşâk (12 adet) ile bestelenmiş eserlerin daha yoğun olduğu görülmüştür.

Defterde geçen form türlerinin 13 adet, usûllerin ise 21 adet olduğu tespit edilmiştir. Defterde geçen formlar alfabetik sırasıyla şu şekildedir: Ağırbeste, arabî, beste, bestenakış, ilâhi, milli marş, peşrev, peşrev semâîsi, kâr, kârımuhteşem, semâî, şarkı.

Defterde 20 adet olarak geçen usûller de alfabetik sırasıyla şu şekildedir: devri hindî, hafif, düyek, çenber, aksak, ağır aksak, curcuna, türkî aksak, sofyân, sengin semâî, segâh, devri revân, semâî, muhammes, sazsemâîsi, zincîr, aksak sofyân, aydın, devri kebîr, nîmdüyek.

Ayrıca deftere rast *makamı* ile başlangıç yapılmasının ve daha çok bu makamda bestelenmiş eserlere yer verilmesi de rastın ana makam olarak kabul edildiğini ortaya koymaktadır.

*Defter-i Mûsiki'*deki eserler alfabetik sıra takip edilerek eser adı, *makamı*, form ve usûl bilgisi, sayfa numarası ve eğer TRT Arşivi'nde mevcut ise kayıt numarası aşağıdaki Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Defter-i Mûsikî’de Bulunan Bestekârlar ve Eserlerinin Listesi

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
1	Abdi Efendi (Basmacı)	Senin aşkınla çâk oldum âh	Râst	Şarkı	Düyek	24	9593
2	Abdi Efendi (Basmacı)	Pür-küşâ-yımâdelethâkân-ı devrândâimâ	Acemaşîrân	Beste	Devrikebîr	110-111	1565
3	[Abdülaziz Han (Sultan)]	Ey nev-bahâr-ı hüsn ü â nım	Şevkefzâ	Şarkı	Düyek	120	4210
4	[Ahmet Ağa-Çilingirzâde]	Geçip de karşıma gözlerin süzme	-	Şarkı	Aksak	129	4597
5	[Ahmet Bey (Kânûnî)]	Cânâ sana âşık nice bir münhasır olsun	Bestenigâr	Şarkı	Aksak	142	2735
6	[Ahmet Efendi (Selanikli)]	Gördüğüm yerde seni büht ile ey gonca-dehen	Sûznâk	Şarkı	Aksak	134	5292
7	Ahmet Mithat Efendi	Esîr-i zülfünüm kâkül-i perîşân bir efendimsin	Hicâz	Şarkı	Aksak	102-103	-

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
8	Ali Ağa (Kemani)	Düştü gönlüm sana şimdi ey peri	Râst	Şarkı	Düyek	16-17	3699
9	[Ali Efendi (Tanbûrî)]	Âh âşık oldum sana ey gonca- dehen	Sûznâk	Şarkı	Ağır Aksak	136	613
10	[Ali Efendi (Tanbûrî)]	Cemiyet-i dil koymadı mestânenigâhın	Hicâz	Şarkı	SengînSem âî	103	2805
11	[Arif Bey (Hacı)]	Âşık oldur kim kılar cânınfedâ cânânına	Râst	Şarkı	Cûrcuna	20	616
12	[Arif Bey (Hacı)]	Seyliâteştenemîn olmaz yapılmış hâneler	Râst	Şarkı	Türk-i Aksak	26	9999
13	[Arif Bey (Hacı)]	Ehl-i dil isen kendine zevk eyle cefâyı	Râst	Şarkı	Devrihindî	32-33	3785
14	Arif Bey (Hacı)	Tarife gelir mi o mehin zülfü siyâhı	Nihâvend	Şarkı	SengînSem âî	35	10607

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
15	[Arif Bey (Hacı)]	Sâkî içelim câm-ı musaffâ-yı keremden	Uşşâk	Şarkı	Türk-i Aksak	46	9092
16	[Arif Bey (Hacı)]	Meyhâne mi bu bezm-i tarabgâh-ı Cem mi	Uşşâk	Şarkı	Aksak	50-51	7687
17	[Arif Bey (Hacı)]	Rûyinden at nikâbı	Nihâvend	Şarkı	Aksak	65	8925
18	[Arif Bey (Hacı)]	Benim gönlüm kaldı sende	Nihâvend	Şarkı	Aksak	65	1439
19	[Arif Bey (Hacı)]	Elâ yâeyyüha's-sâkî	Nihâvend	Şarkı	Aksak	66	3812
20	Arif Bey (Hacı)	Dün gece rüyâda gördüm yârimi	Nihâvend	Şarkı		70	3635
21	[Arif Bey (Hacı)]	Aşk âteşisînemde yine şule-feşândır	Nihâvend	Şarkı	Devrihindî	72-73	639

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
22	[Arif Bey (Hacı)]	Tasdi edeyim yâribirâz da sübhânımla	Hicâz	Şarkı	Aksak	104	10610
23	[Arif Bey (Hacı)]	Âh aşkı pinhân edemem nâlevüefgândır bu	Kârcıgâr	Şarkı	-	125	769
24	Arif Bey (Hacı)	Gerçi kıyamam iki gözüm uykuya kansın	Kârcıgâr	Şarkı	Aksak	126	4873
25	[Arif Bey (Hacı)]	Varken gönülde bin türlü yâre	Kârcıgâr	Şarkı	Aksak	128	10944
26	[Arif Bey (Hacı)]	Âh edemem kimseye hâlim hikâyet	Sûznâk	Şarkı	Aksak	138	3746
27	[Arif Bey (Hacı)]	Yandım o güzel gözlere ey şûh-i sitemkâr	Sûznâk	Şarkı	Türk-i Aksak	139	11134

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
28	[Arif Bey (Hacı)]	Çok gördü felek şimdi beni bezm-i cihânda	Bestenigâr	-	Aksak	143	3062
29	Arif Bey (Hacı)	Gam-dideleri sâkî sun bir Dolu kab olsun	Hüzzâm	Şarkı	Aksak	147- 148	4513
30	[Arif Bey (Hacı)]	Âh geçti zahm-ı tîr-i hicrin tâ dil-i nâ-şâdıma	Kürdîlihicâzkâr	Şarkı	Ağır Aksak	162	4645
31	[Asdik Ağa-Asadur Hamamcıyan]	Âh ey câzib-i vicdân ne yamânâfet-i cânsın	Uşşâk	Şarkı	Aksak	49	4038
32	[Asdik Ağa-Asadur Hamamcıyan]	Zülfüne dil besteler zülf-i perîşânın kadar	Hicâz	Şarkı	Aksak	101	11727
33	Asdik Ağa	Âh ey felek bâri bırak ki yanayım ağlayayım	Kârcıgâr	Şarkı	Aksak	127	4075

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
34	[Aziz Efendi (Medeni)]	Ey çerh-i sitemger dil-i nâlâ dokunma	Hicâz	Şarkı	Türk-i Aksak	96	4043
35	[Bimen Şen-Dergazaryan]	Bana doğru söyle âhu-nigârım	Hicâz	Şarkı	Aksak	97	1187
36	[Cemil Bey (Şekerci)]	Lâyık mı sana bu dil-i sevdâ-zede yansın	Hicâzkâr	Şarkı	SengînSem âî	158	7374
37	Cemil Efendi (Ûdî)	Âh bir nigâh et ne olur hâlîme ey gonca-dehen	Hicâz	Şarkı	Ağır Aksak	98	2191
38	[Civan Ağa-A'mâ, Lavtacı, Zivanis]	Âlemde şehâhicr ile firkat benim olsun	Hicâzkâr	Şarkı	SengînSem âî	154	346
39	[Civan Ağa-A'mâLavtacı, Zivanis]	Her kimde vardır aşk iptilâsı (Mehmet Sadi Bey söz yazarı)	Hicâzkâr	Şarkı	Düyek	155	6294

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
40	[Civan Ağa- A' mâLavtacı, Zivanis]	Dil seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur	Nihâvend	Şarkı	SengînSem âi	67	3448
41	Dede Efendi	Aşk-ı tu nihâl hayret âmed	Râst	Kâr	Hafif	5-7	772
42	Dede Efendi	Öpsem seni doyunca	Râst	Şarkı	Düyek	21	
43	Dede Efendi	Ey çeşm-i âhûhicr ile amântenhâlara saldın beni	Hicâz	Beste	Düyek	91	4046
44	Dede Efendi	Âh yine neşe-i muhabbet dil ü cânımı etti şeydâ	Hicâz	Beste	Semâi	92- 93	11484
45	Dede Efendi	Âh ben bilmedim bana noldu	Hicâz	Şarkı	Düyek	93- 94	1306
46	Dede Efendi	Yâr meşâmı hâtıra bûy-i gül-i safâbulagör	Acemaşîrân	Beste	Zincîr	109- 110	7654

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
47	Dede Efendi	Ey lebleri gonca yüzü gül serv-i bülendim	Acemaşîrân	-	Semâî	112	4172
48	Dede Efendi	Âh ne hevâ- yîbâğsâzed ne kenâr-ı geşt u mârâ	Acemaşîrân	Beste	Semâî	113- 114	8007
49	[Dede Efendi]	Âhmüştâk-ı cemâlin gece gündüz dil-i şeydâ	Sûznâk	Beste	-	137	7513
50	Dede Efendi	Seyr-i gülşen edelim ey şivekâr	Hicâz	Şarkı	Düyek	95	10015
51	[Dellâlzâde]	Andelib-i sahn-ı aşka gülşenim	Râst	Şarkı	Düyek	18	450
52	[Dellâlzâde]	Muntazırdır sana uşşâk gel güzelim	Uşşâk	Şarkı	Aksak	42	7754
53	[Dellâlzâde]	Âh bülbülüm bir güle kim şevkimi efzûn eyler	Yegâh	Beste	Semâî	85- 87	2686

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
54	Devlet Efendi	Hayli dem oldu perestîş ettiğim pînhândır	Nihâvend	Şarkı	Aksak	34	6166
55	[Emin Efendi (Notacı-Hacı)]	Gülmek yaraşır gül yüzüne ey gül- i cânım	Hicâzkâr	Şarkı	Düyek	157	5675
56	Esad Efendi (Şeyhülislâm)	Âhçünki bildin müminin kalbinde Beytullâh var	Râst	Îlâhi	Düyek	19	14109
57	[Ethem Efendi (Şeyh)]	Gözümden gitmiyor aslâ hayâlin	Râst	Şarkı	Aksak	21	-
58	[Fâik Bey (Hacı)]	Âhjâleler saçsın nesîmgülzâre dönsün cûybâr	Râst	Şarkı	Sofyân	27	6799
59	Hoca (Abdülkadir Meragi)	Hey ki yâr yâryâr ten ne nen nâdirtâdirtâ	Râst	Kâr-1 Muhteşem	Devrihindî	4-5	208
60	Hoca (Abdülkadir Meragi)	Uhunnuşevkan ilâ diyârî	Râst	Kâr	Düyek	8-9	182

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
61	[Hoca (Abdülkadir Meragi)]	Âheymâh-ı men der-mektebest...	Râst	Semâî	Aksak	20-21	4174
62	[Hacı Arif Bey]	Âşık oldur kim kılar cânımfedâcânânına	Râst	Şarkı	Cûrcuna	20	616
63	[Hacı Arif Bey]	Meyhâne mi bu bezm-i tarabgâh-ı Cem mi	Uşşâk	Şarkı	Aksak	50-51	7687
64	[Hâşim Bey-Müezzinbaşı, Hacı]	Şeb-tâ seher akar su gibi çağlar ağlarım	Hicâzkâr	Şarkı	Devrihindî	156	10392
65	[İshak Hoca]	Saz Eseri	Yegâh	Peşrev	Düyek	79-80	-
66	İsmail Efendi	Bir haber gelmedi ârâm-ı dil ü cânımdan	Yegâh	Beste	Hafif	81	2047
67	İsmail Efendi	Yâr gönül gel key aşkınla pür sinede	Yegâh	Beste	Zincîr	82-83	-
68	İsmail Efendi	Âhpiyâle elde nedembezmimeha bîb gelir	Yegâh	Ağır Beste	Semâî	83	8788

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
69	[İsmet Doğru?]	Tânâtâdîrîdir ten di re dirlerlerîdir ten	Hicâzhümâyûn	Kâr	Hafif	88	-
70	[Kara İsmail Ağa]	Gâhî ki eder tûrrâsı Dâmânınıçide	Uşşâk	Beste	Düyek Semâî	40- 41	4503
71	[Lavtacı Hristo]	Günden güne hâl olmada aşkınla diğer-gün	Uşşâk	Şarkı	SengînSem âî	48	5768
72	[Lemi Atlı]	Âh ey şûh-i ser- tâb ey dürr-i nâ- yâb	Hicâz	Şarkı	Aksak	105	4309
73	[Lavtacı Hristo]	Feyz-bahş-i cân iken âleme şirin sözlerin	Kârcıgâr	Şarkı	-	121	4441
74	[MahmudCelâleddin Paşa]	Mirâtı ele al da bak Allahı seversen	Uşşâk	Şarkı	Sengîn Semâî	45	7731
75	[Mehmet Efendi (Hafız-Ketani)]	Zülfünün târ-ı şuaı basıramdırşânesi	Râst	Şarkı	Ağır Aksak	14- 15	11734

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
76	[Murat Ağa (Şeştâri)]	Leşker keşîd aşk dilem terk-i cân girift	Hüseynî	Beste Nakış	Muhammes	76-77	7387
77	[Nikogos Ağa]	Âh yandı dil aşkınla ey şûh-i şenim	Acemaşîrân	Şarkı	Aksak Sofyân	115	11129
78	[Nikogos Ağa]	Sûznâk-i â teş-i aşkım yetiş feryâda gel	Sûznâk	Şarkı	Ağır Aksak	138	10304
79	[Osman Bey?]	Saz Eseri	Uşşâk	Peşrev	-	36-37	-
80	[Ömer Lütfi Dede]	Âh arz etsem aceb hâlimi o sevgili yâre	Râst	Şarkı	Aksak	23	545
81	[Rıfat Efendi (Hafız-Molla)]	Âh zülfünü görsem îzârînüze ey hûr-i cemîl	Uşşâk	Beste	Çenber	39-40	11729
83	[Rıfat Bey-Sermüezzîn, Miralay]	Âh nâr-ı aşkınla senin ey nev-civân	Nihâvend	Şarkı	Ağır Aksak	64	7872

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
84	[Rıfat Bey-Sermüezzîn, Miralay Mehmet Sadi Bey]	Âteş-i aşkın senin ey mehlika	Hicâzkâr	Şarkı	Ağır Aksak	153	818
85	[Rıfat Bey-Sermüezzîn, Miralay Süleyman Nahifi Efendi]	Bu şebrecâ-yı dil ol dil-rübâya söylendi	Hicâzkâr	Şarkı	Düyek	163	2616
86	[Rıza]	Bak şu güzel köylüye işte o kızdır peri	Hüseynî	Şarkı	Curcuna	77	1144
87	Sadullah Ağa (Hacı)	Açıldı nev-bahâr bir gonca-i gül	Şevkefzâ	Şarkı	Aydın	116	38
88	[Salih Suphi Soner]	Deşme dâğ-ı sine-i sûzânımı	Hicâzkâr	Şarkı	Türk-i Aksak	159	3315
89	[Şakir Ağa-Tanburi, Kemani, Hacı İzzet]	Âhmuy-i jülidemoluptur serde ankalânesi	Râst	Şarkı	Aksak	15-16	7767
90	[Şevki Bey-Tığlızade, Enderuni Mehmet]	Âh bir katre içen eşme-i pür-hûn-i fenâdan	Beyâtî	Şarkı	Aksak	52-53	2802

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
91	[Şevki Bey-Tiğlîzade, Enderuni Mehmet]	Âh sen bu yerden gideli ey saç ı zer	Hicâz	Şarkı	Aksak	95	9329
92	Şevki Bey	Âhlûtf eyle tabîb dinleme kalbim benim öyle	Uşşâk	Şarkı	Ağır Aksak	119	7417
93	[Tahir Ağa]	Âhpâdişâh-ı işvesin iklim-i hüsn ü ân senin	Uşşâk	Beste	Semâî	43-44	8702
94	[Tatyos]	Saz Eseri	Hüseynî		Saz Semâî	78	
95	Zaharya	Âh reng-i mevc-i âb-ı zümrütten boyandı câmesi	Râst	Beste	Çenber	9-11	8847
96	[Zaharya]	Câm-ı lalin sun peyâhâtır-ı mestâne yap	Uşşâk	Beste	Çenber	38-39	2708
97	[Zaharya]	Âh düşmesin miskin gönüller zülf-i anber-bulere	Hicâz	Beste	Çenber	89-90	3687

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
98	[Zaharya]	Âhgülistân-ı nakş- 1 hüsnünden bahâristân yazar	Sabâ	Beste	Düyek	122	5701
99	-	Saz Eseri	Râst	Peşrev	-	2	-
100	-	Saz Eseri	Râst	Peşrev Semâisi	-	3	-
101	-	Saz Eseri	Râst	Peşrev Semâisi	-	22	-
102	-	Saz Eseri	Râst	Peşrev	-	28- 30	-
103	-	Saz Eseri	Uşşâk	Peşrev	-	36- 37	-
104	-	Saz Eseri	Uşşâk	Peşrev	Semâî	47	-
105	-	Saz Eseri	Nihâvend	Peşrev	-	61- 62	-
106	-	Saz Eseri	Nihâvend	Peşrev Semâisi	Aksak	69	-
107	-	Saz Eseri	Hüseynî	Peşrev	Hafif	74- 76	-

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
108	-	Saz Eseri	Hüseynî	-	Saz Semâî	78	-
109	-	Saz Eseri	Yegâh	Peşrev	Düyek	79-80	-
110	-	Saz Eseri	Yegâh	Peşrev Semâîsi	-	84	-
111	-	Saz Eseri	Hicâz	Peşrev Semâîsi	-	99-100	-
112	-	Saz Eseri	Acemaşîrân	Peşrev	Muhammes	106-108	-
113	-	Saz Eseri	Acemaşîrân	Peşrev Semâîsi	-	117-118	-
114	-	Saz Eseri	Kârcıgâr	Peşrev	Muhammes	123-124	-
115	-	Saz Eseri	Sûznâk	Peşrev	Düyek	132-133	-
116	-	Saz Eseri	Ferahnâk	Peşrev	-	140-141	-
117	-	Saz Eseri	Hicâzkâr	Peşrev	-	150-151	-
118	-	Saz Eseri	Hicâzkâr	Peşrev	Semâî	160-161	-

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
119	-	Âhdeşt-i hââmûn-i kazâya daldım	Hicâz	Şarkı	Düyek	146	-
120	-	Âh Selânîk kahpe Selânîk	Kârcıgâr	Şarkı	Aksak	166	9288
121	-	Âh söyle Allah aşkına ey gonca- leb	Sûznâk	Şarkı	Aksak	149	-
122	-	Bak şu güzel kız acep böyle neden ağlıyor	Sûznâk	Şarkı	Curcuna	135	-
123	-	Bülbül olsam kona da bilsem dâllere	Hüzzâm	Peşrev	-	144- 145	2676
124	-	Dil bak safâ bulmada âvâze	Hicâzkâr	Şarkı	Sengîn	161	-
125	-	Gamzesi gül gibi tecessüm etti	-	-	-	1	-

Sıra	Bestekâr	Eserin Adı	Makam	Form	Usûl	Sayfa No	TRT Arşivi No
126	-	Garâmekalâ limen nütûhyâhabîbî el-bîşûf	-	Arabî Şarkı	Nîm-Düyek	164-165	-
127	-	Kavmimiz bu devletin lûtfîle bulmuş imtiyâz	Nihâvend	Milli Marş	-	68	-
128	-	Severim cânım gibi zurnada çiftetelli	Sûznâk	Peşrev	Devrikebîr	130-131	-
129	-	SeyrlerinMecmûu	Râst	-	-	54-60	-
130	-	Şâdumân gönlüm ferâh-ı dilde hemân	Râst	Şarkı	Aksak	71	-

Tablo 1’de görüldüğü üzere Hacı Arif Bey’in 20, Dede Efendi’nin 40 adet eseri ile kayıtlı olduğu defterde tarihi en eski olanların 3 adet eseriyle yer alan Hoca Abdülkadir Meragi’ye (1360-1435), en yeni eserin ise her ne kadar ismi defterde eserinin başında yazmasa da Lemi Atlı’ya ait (1869-1945) olduğu tespit edilmiştir. Mecmuada Hoca Abdülkadir’in eserlerine yer verilmiş olması müzik geleneğimizin bir tavrı olarak, hocanın üstad kabul edilmesi ve müziğimizi ona bağlamanın âdet olması gerçeğinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Defterde isimleri yazılı olan bestekârlar alfabetik sırasıyla da şu şekilde gösterilebilir:

Abdi Efendi (Basmacı) (1797-1851), Abdülaziz Han (Sultan) (1830-1876), Abdülkadir Meragi (Hoca) (1360-1435), Ahmet Mithat Efendi (1844-1912) Arif Bey (Hacı) (1831-1885), Asdik Ağa (1840-1912), Cemil Bey (Şekerci) (1867-1928), Cemil Efendi (Udi) (1869-1958), Dede Efendi (1778-1846), İshak Hoca (1745-1814), İsmail Efendi (1778-1846), Nikogos Ağa (1836-1885), Sadullah Ağa (Hacı) (1760-1825), Şevki Bey (1860-1891), Osman Bey? (1816-1885), Tatyos (1858-1913), Zaharya (?-1740). Bu listede görüldüğü üzere *Defter-i Mûsikî*'de, Hoca Abdülkadir dışındaki diğer bestekârların hepsi 19. yüzyıla aittir. Defterin İshak hoca ve Sadullah Ağa'nın 18. ve 19. yüzyıllar arasındaki bestekârlar olması nedeniyle müzik geleneğinin başında bu iki bestekâr olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Defterde yer alan ve isimleri belli bestekârların ölüm tarihleri göz önüne alındığında 1950'lerde yazıldığı tahmin edilen bu mecmuanın nicel yöntemlerle ele alınması ile Türk mûsikî tarihine küçük de olsa bir katkı sağlanması amaçlanmış olup esasen Türk mûsikîsi ve kültür tarihine de yeni bir bakış açısı kazandırılması hedeflenmiştir. Bu çalışmanın, Türk mûsikîsi eğitimi ve tarihi açısından nota-güfte mecmualarına yönelik yapılan araştırmaların önem arz ettiği günümüzde alana katkı sağlayıcı nitelikte olması hedeflenmektedir. Böylece mûsikî alanındaki çalışmalar için nicel yaklaşımların gündeme alındığı yeni ve farklı bakış açılarının kazandırılması söz konusu çalışmanın getirilerindedir.

Sayfaları tek tek kontrol edilerek nicel bir yöntem takip edilmek suretiyle doküman analizi ortaya konmaya çalışılan mecmuanın tanıtımında bilimsel disiplin kuralları gözetilmeye gayret edilmiştir. Çalışma sonucunda defterde bulunan makamlar bilgisi ve bu makamlara göre bestelenen bestelerin istatistiği ortaya konmuştur. Ayrıca, defterde geçen usûller ve bu usûllerle bestelenen eserler, isimleri geçen bestekârlar ile isimleri yazılı olmayan bestekârlar ve eserleri Ethem Ruhi Üngör'ün *Güfteler Antolojisi*, ve TRT Arşivi müzik repertuarından kontrol edilmiştir. Bununla birlikte eserler Demet Uruş Kır tarafından tekrar notaya alınmaktadır. Notalar üzerinde güftelerde yer alan bilinmeyen kelimelerin açıklamaları için *Defter-i Mûsikî*'ye ait bir sözlük de oluşturulacaktır. Çalışmanın iki yıl içinde kitap haline getirilmesi planlanmaktadır.

Bu manada taşıdığı önem ve kapsamı göz önüne alındığında 20. yüzyılın müzik tarihi ve kültürüne katkı yapacak kaynaklardan biri olarak kabul edilen bu yapıtın, ait olduğu devrin önemli şair ve bestelerini, makam ve usûllerini günümüze taşıması ne denli değerli olduğunun açık bir göstergesidir. Zira Türk mûsikîsi, kültür ve edebiyat tarihinin temel kaynaklarından

biri olan mûsikî defterleri Klasik Türk mûsikîsinin nota ve güftelerinin günümüze ulaşmasında önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Bu değerlerin her birinin araştırılması ve incelenmesi, Türk müziği repertuarının tespiti, eserlerin değişime uğrayıp uğramadığı konusunda ve doğru bilgi ve çıkarımlara ulaşılması hususunda da büyük bir önem taşımaktadırlar.

KAYNAKÇA

Demirtaş, Yavuz. (2009). XIX. Yüzyıl İstanbul’undaki Sanat ve Musiki Hayatına Genel Bir Bakış. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Elazığ, 14: 2, 139-156.

Devellioğlu, Ferit. (2010). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.

Doğrusöz, Nilgün. (1993). Hâfız Post Güfte Mecmuası Türkçe Güfteler. *Yüksek Lisans Tezi*. İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Anabilimdalı. İstanbul.

Doğrusöz, Nilgün. (2001). “Hafız Post Mecmuasının Türk Müziği Eğitimi Tarihine Getirdikleri”, *Müzikte 2000 Sempozyumu*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 139-147.

Dural, Sami ve Işıқтаş, Bilen. (2016). Şiirden Doğaçlamaya Güftenin Nağmeyle Sarmalı: Osmanlı Türk Müziğinde Gazel İcrası. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları XI Gazelden Gazele: Dünün Şiirine Bugünden Bakışlar*. Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim Kuru, Ali Emre Özyıldırım (haz.). İstanbul: Klasik Yayınları, 266-288.

Dural, Sami. (2014). Ali Ufkî, Kantemiroğlu ve Kevserî’nin Müzik Yazılarının Türk Geleneği Bağlamında Uzzal Peşrevi Üzerinden İncelenmesi. *Rast Müzikoloji Dergisi Uluslararası Müzikoloji Dergisi*. 2, 147-162.

Erden, Serçin. (2004). Hasan Gülşenî’nin Güfte Mecmuası ve İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Anabilimdalı. İstanbul.

“Tür Müzik Kültürünün Hafızası”. (2017). [Görsel] www.sanatmuziginotalari.com (20 Nisan 2017).

Ögel, Bahaeddin. (1984). *Türk Kültür Tarihine Giriş, C. I*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özcan, Nuri. (1988). Abdülkadir Meragi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 242-244.

Öztuna, Yılmaz. (1990). *Büyük Türk Müsikîsi Ansiklopedisi, C. I*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Öztuna, Yılmaz. (1998). *Osmanlı Devleti Tarihi, C. II*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kılıç, Erdal. (2013). *Mecmûa-yı Letâif fî Sandukatîl-meârif (Metin ve Değerlendirme). Yayımlanmamış DT*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tarih Anabilimdalı Yeniçağ Tarihi. İstanbul.

Kılıç, Erdal. (2014). Türk Müziğinde Güfte Mecmuaları: Hekimbaşı Örneği. *UHMAD Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi*, 1:1, 19-29.

Karamahmutoğlu, Gülay. (2002). Geçmişten Günümüze Türk Müziğinde Kullanılan Notalama Sistemleri. *B. Kültür ve Sanat*. 8, Ankara: Yeni Türkiye, 905-918.

Tan, Ali. (2015). Türk Müziğinde Türü Etkileyen İcra Problemleri: Tavır, Ritim ve Güfte İlişkisi, *Akademik Bakış Dergisi*, 51, 462.

Uslu, Recep. (2001). Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İncelenme Esasları Üzerine Tespitler. *Müzikte 2000 Sempozyumu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 158-168.

Uslu, Recep. (20016). *Müzik Bibliyografyası I*. İstanbul: Sevgi Yayınevi.

Uzcan, Nihat. (1977). Başlangıçtan Günümüze Türk Bestekârları Ansiklopedisi-Şarkıları, Güfteleri ve Türküler. İstanbul: Nadir Kitap ve Eserler.

Üngör, Ethem Ruhi. (1981). *Türk Musikisi Güfteler Antolojisi*, İstanbul: Eren Yayınları.

اصول انصاف : عتاد شرقی !

50

ای کوه
کوه
کوه
کوه
کوه
کوه
کوه
کوه
کوه
کوه

تغیبات

در آت مصفا من دکل جام ترا به	بنام من بو برسم من بکاف من
ای کوه که صفای من از کوه عالم به	بجای من بو برسم من بکاف من
بکف الم صفتی بر من براند	ساق من بو بنامه بر من به جان
یکه صفا من در کوه به عالم	شکر صفت من صفا من بر من